

== Velja po pošti: ==
Za celo leto naprej . K 28.—
za pol leta " " " 13.—
za četrt leta " " " 6-50
za en mesec " " " 2-20
za Nemčijo celoletno " 35.—
za ostalo inozemstvo " 35.—

V Ljubljani na dom:
Za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta " " " 12.—
za četrt leta " " " 6.—
za en mesec " " " 2.—

V spravi prejemov mesečno K 1-90

SLOVENEČ

== Inserati: ==
Enostopna petlitvra (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13 "
za trikrat " 10 "
za večkrat primeren popust.

Poslano in rekl. notice:
enostopna petlitvra (72 mm)
30 vinarjev.

== Izhaja: ==
vsak dan, izvenmi nedelje in
praznike, ob 8. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. ==

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. "II"
Avstr. poštne hran. račun št. 24.797. Ogrske poštne
hran. račun št. 26.511. — Upravniškega telefona št. 132.

Današnja številka obsega 6 strani.

Skupščina S. K. S. Z.

Včeraj je bil dan tihega, nešumnega dela za ljudsko izobrazbo. Ob letnem zborovanju S. K. S. Z. se je blagoslovil v Ljubljani »Ljudski Dom«, popoldne so zborovali delegati v okrilju S. K. S. Z. združenih društev, dan je pa zaključila otvoritvena predstava Ljudskega odra, poleg tega se je ustanovilo dopoldne v Ljudskem Domu srednjejekranjsko okrožje Jugoslovanske Strojne Zveze in društvo trgovskih vajencev. Dan dela, ki mu gotovo ne izostane uspeh.

BLAGOSLOVLJENJE LJUDSKEGA DOMA.

Po sv. maši ob 9. uri dopoldne v stolnici so se zbrali v Ljudskem Domu zastopniki naših društev iz cele Slovenije. V veliki dvorani je bil pripravljen mal oltarček. Ljudski Dom je blagoslovil predsednik zadruge Ljudski Dom preč. g. kanonik Šiška. Asistirali so mu preč. gg.: podpredsednik S. K. S. Z. vikar Luka Smolnikar in Zvezina odbornika katehet Čadež in Merhar (Silvin Sardenko). V lepem, krasnem govoru je č. g. kanonik Šiška nagovoril zbrane delegate. Izvajal je med drugim: »Čudno je videti v današnjih časih oltar v gledališki dvorani. To dokazuje, da bo hodil naš Ljudski oder po potih, po katerih naj bi hodilo vsako gledališče. Iz te hiše bo potekal studenec prave krščanske omike in izobrazbe. Videli boste, da bo delo »Ljudskega doma, zgrajenega z žrtvami uspešno. Blagoslovimo Ljudski Dom, ker brez božjega blagoslova je vsako človeško delo prazno. Bodi Ljudski Dom Bogu v čast in v korist izobrazbe slovenskega krščanskega ljudstva! Po krasnem govoru g. kanon. Šiške se je blagoslovil Ljudski Dom, nakar so se udeleženci razšli.

SKUPŠČINA S. K. S. Z.

Ker skupščine ni mogel voditi oboleli predsednik Slovenske krščansko-socialne zveze poslanec dr. Krek, ji je predsedoval državni poslanec Evgen Jarc. Skupščina je bila po delegatih prav dobro obiskana. Zastopane so bile pokrajinske Slovenske krščansko-socialne zveze, štajerska, koroška in primorska, nadalje zastopniki vseh slovensko katoliških akademskih društev, slov. krščanskega socialnega delavstva, med navzočimi smo opazili tudi deželna odbornika dr. Pegana in dr. Zajca.

Predsednik Evgen Jarc pozdravi kratko skupščino in podeli besedo tajniku kranjske Slovenske krščansko-socialne zveze.

Poročilo za Kranjsko.

Poroča »Zvezin« tajnik.

Preteklo leto je bilo za našo Zvezo velevažno: Zveza se je namreč povzdignila iz onega temnega gostiškega življenja, ki ga je živela brez svojega doma dosejaj in se preselila v novo svetlišče, ki je bilo danes slovesno blagoslovljeno in otvorjeno in ki je namenjeno le izobrazbi in prosveti našega ljudstva. Zveza se je ojačila, postala je naše najmočnejše društvo, krog nje so se zbirali letos v ogromnem številu najvišji sloji, združeni z obrtnikom in trgovcem, delavcem in krščanskim delodajalcem. Zveza se preraja in stremlji po oni popolnosti, da bo mogla ustrezati željam inteligentstva in težnjam ljudstva.

V novem domu je razvila živahno delovanje, lepo prostorno čitalnico, knjižnico itd. Omenjamo to zato, ker je in bo ta dom ne le dom, zbirališče samo naše Zveze v ožjem pomenu, marveč to je in bo dom vse Slovenije, združene pod našo zastavo. Vsakrati član naše organizacije, ki se pomudi v Ljubljani, najde tu lepo zavetišče, prva pot mu

bodi v dom, kjer dobi eventuelno vseh potrebnih navodil in informacij.

Naša ideja raste, delavci se množe, razorana ledina zavzema vedno širše meje. 168 kranjskih društev je letos združenih že v Zvezi: med njimi 4 akademična: »Danica« na Dunaju, »Zarja« v Gradcu, Slovenska dijaška Zveza v Ljubljani in »Dan« v Pragi.

V 6 dekanijah imamo dekanijske odbore: v Idriji, Kamniku, Postojni, Radovljici, Trebnjem in Trnovem. Med njimi omenimo posebno živahno, idealno urejeno delovanje idrijskega odbora. Glede drugih omenimo, da nekateri lepo delujejo, drugi pa kažejo malo znakov življenja. Vodstvo pozivlja najnujnejše vse že obstoječe k rednemu delu, kjer pa jih še ni, tam naj se prejkomogoče ustanove. Naša moč raste, delo se kopiči, zato rabimo nujnih manjših organiziranih skupin.

V tem letu se je definitivno uredilo naše obrambno društvo »Slovenska Straža«, ki se lepo razvija; nje poročilo sledi pozneje.

Skrb za posle, oziroma za one, ki se selijo iz kraja v kraj, se je odstopilo društvu sv. Marte in Rafaelovemu društvu; obe društvi lepo delujeta. Na tem mestu opozarjamo naša društva, naj skrbno pazijo na to, da dobi vsakdo, ki zapusti domovanje, natančno direktivo, da se ve kje oglasiti, ako pride v tuj kraj.

Potrebo časopisa za ženska vprašanja rešuje »Domoljubova« priloga »Naša gospodinja«.

Za duševno izobrazbo se je storilo veliko, veliko: v naših društvih se je večbalo v petju nad 2500 pevcev in pevk, muziciralo je okrog 600 godcev, oziroma tamburašev, ki so priredili skupaj nad 80 raznih glasbenih priredb, predstavljalo se je nad 500krat, igralcev in igralk štejejo društva nad 1100 v svojih gledaliških odsekih. Predavanj se je vršilo krog 1000.

To živahno, pestro življenje se je gibalo veliko v privatnih najetih društvenih prostorih, starih šolah, kaplanijah itd. Dozidan je ravno 30. društveni dom na Kranjskem; to so navadno najlepša, najponosnejša poslopja v okrajih.

Za poučne tečaje letošnje leto vsled notranjega dela ni bilo posebno ugodno, vendar se je tudi tu storilo veliko, poslali smo veliko predavateljev po deželi, se udeležili nebroj slavnosti z zvezino zastavo, kar nam dela vedno velike stroške, ki nam jih društva ne krijejo. Sicer se je stik z društvi zelo poživil, korespondenca zelo pomnožila. Zveza ima v svrhu točnega uradovanja lepo urejeno pisarno in stalne uradne ure. Društva prosimo, da blagovolijo naše dopise uvaževati in točneje reševati.

Razmerje z ostalimi zvezami je ostalo podobno onemu prejšnja leta, želimo le, da bi se blagovolilo našo korespondenco pri vseh Zvezah tako vpoštevati kot jo vpoštevata Zveza za Koroško, ki nam odgovarja vedno točno z obratno pošto. Naša misel raste tudi v obmejnih krajih, prodrla je na sosedni jug in se vkoreninila z žilavo silo med severnimi brati. (Živahno odobravanje.)

Štajerska S. K. S. Z.

O štajerski S. K. S. Z. je poročal g. dr. Hohnjec:

S. K. S. Z. za Štajersko ima sedaj pod svojim okriljem 140 članic, proti 120 lanskega društvenega leta, na novo je torej pristopilo 20 članic.

97 društev je poslalo poročilo o občnem zboru. Udnino za pretečeno leto je še na dolgu 30 članic. V pretečenem društvenem letu je bilo 10 odborovih sej in eden občni zbor.

Centralna knjižnica ima sedaj 317 izposojevalcev knjig; izposodilo se je v društvenem letu 2950 knjig. Na novo smo kupili 27 knjig različne vsebine. Darovalo se nam je 850 knjig različne vsebine, večinoma pa Mohorjevih knjig, nekaj pa tudi matičnih; prirastlo je

torej centralni knjižnici 877 knjig, tako da sedaj šteje centralna knjižnica 6827 knjig.

Nastopili so kot govorniki iz Maribora od 1. januarja 1910 do 1. septembra 1911: vlč. g. dr. Hohnjec 60krat, vlč. g. dr. Korošec 45krat, g. Žebot 50krat, g. Kemperle 34krat, g. dr. Leskovar 24krat, vlč. g. dr. Kovačič 9krat, g. Pušenjak 22krat, vlč. g. dr. Medved 2krat.

Letošnjo zimo smo priredili dva socialna tečaja, in sicer za obmejne Slovence v Št. Ilju v Slovenskih goricah in v Konjicah. Oba sta izborna iztekla, udeležba dobra, zanimanje veliko.

S. K. S. Z. za Štajersko je priredila letos dva romarska vlaka pod vodstvom vlč. g. profesorja dr. Jerovška na Trsat.

Mladeniških in dekljskih zvez je po 50. Telovadnih društev Orlov je sedaj na slovenskem Štajerskem 14.

Na občnem zboru dne 6. aprila 1911 je bil izvoljen stari odbor, in sicer: dr. Anton Korošec, predsednik; dr. J. Hohnjec, podpredsednik; dr. Franc Kovačič, dr. Karol Verstovšek, dr. Anton Jerovšek, župnik Evald Vračko, Ivan Kociper, dr. Fr. Lukman, Franc Žebot, Franc Gomilšek, odborniki; Vinko Zolgar, blagajnik; dr. Anton Medved, Ivan Gorišek, Franc Spindler, Vlado Pušenjak, namestniki; Alojzij Haubenreich, Anton Tkavc, računsko pregledovalca.

S. K. S. Z. plačuje naročnino za revne obmejne Slovence za 135 izvodov »Slovenskega Gospodarja« in za 10 izvodov »Našega Doma«.

S. K. S. Z. je poslala lansko leto in letos veliko število knjig, in sicer: na Remšnik 150, Gornjo Radgono za Prekmurce čez 200, v Apače 100, Kamnico čez 100, v Marenberg čez 250.

Pisem se je v osrednji pisarni rešilo čez 300.

Odborove seje se vrše navadno vsak prvi četrtek v mesecu.

Blagajniško poročilo od lanskega občnega zbora pa do 15. septembra 1911:

Dohodkov	K 1423-27
Izdatkov	K 776-25
	K 647-02
V poštni hranilnici . .	K 445-96

Skupaj premoženja . . K 1092-98

V zalogi je veliko znakov Z. S. M. in posebno Z. S. D.

Če gledam nazaj, moram izjaviti, da sem zadovoljen z uspehi. Naša Štajerska se pomlaja, izobraža. Na sedanjih temeljih zidajmo naprej. Porazili smo liberalce, a ti poizkušajo terorizirati naprej 1. s frazo skupnosti, 2. s terorjem po psokvah in 3. s sirovo silo. Mimo teh liberalnih fraz, psokv in sirovosti naprej! (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Primorska S. K. S. Z.

Poroča urednik Francišek Kremžar.

Lani smo imeli 64 društev, letos jih je 81. Poročevalec z veseljem naglašaja, da se tako lepo širi na Goriškem mladeniško gibanje. Imamo 32 telovadnih odsekov s približno 1000 Orli, med katerimi jih je 500 do 600 uniformiranih. Priredila sta dva tečaja. Izobraževalna organizacija se osobito lepo širi po Krasu. Želi, da bi bilo tudi na Tržaškem glede na izobraževalno organizacijo več korajže. (Živahno odobravanje.)

Koroška S. K. S. Z.

Poroča tajnik Vajncerl.)

Koroška S. K. S. Z. je bila ustanovljena 12. januarja 1908 z namenom, da ustanavlja katoliška slovenska izobraževalna društva, ki so osobito potrebna na Koroškem, kjer nimamo slovenskih šol. Zveza skrbi osobito za govornike in je odposlala leta 1910. govornike osemnajstkrat, leta 1911. pa tudi osemnajstkrat. Želimo načrtov za temeljite govore, ker jih manjka. Denarni promet iz-

kazuje leta 1910. 7187 kron, leta 1909. je pa izkazoval okroglo 700 kron. Zveza ima nastavljenega lastnega tajnika in ima redne seje. Društvene domove imamo v Prevaljah, Žitari Vasi in v Železni Kaplji. Širili smo smisel za abstinenco. Mladinskih knjižnic imamo 65. V naši Zvezi je včlanjenih 29 izobraževalnih, 1 mladeniško, 3 delavska in 1 tamburaško društvo. Ustanovili smo letos 5 novih društev (lani 2). Zveza je založila razglednice, Višarsko knjigo, tiskovine za župne urade. Naše prihodnje delo: Ženska organizacija, orlovska organizacija in društveni domovi. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Predsednik Jarc se zahvali poročevalcem za temeljita poročila in s ponosom konstatira, da združuje S. K. S. Z. 424 društev.

POROČILO O »ZVEZI ORLOV«.

Poroča predsednik dr. Lovro Pogačnik.

Predsedstvo Zveze Orlov je imelo od zadnjega občnega zbora pa do danes 30 sej, katerih so se predsedstveni člani udeleževali polnoštevilno.

Odkod se je ustanovilo na novo 21. Razpustil se je odsek v Cerknem na Goriškem, preminul je odsek v Vodica pri Kamniku. Zveza Orlov šteje danes 147 odsekov, ki jako marljivo delujejo.

Od meseca marca pa do 25. maja so se vršili vsako nedeljo mladeniški tečaji pri vseh okrožjih. Razven predavanj se je na teh tečajih telovadilo 6 do 8 ur.

Po končanih mladeniških tečajih se je vršila odborova seja 25. maja 1911 na Bledu. Pri seji je bilo zastopanih 72 odsekov.

Nadalje so se ustanovile v pretečenem letu 3 orlovske godbe in sicer v D. M. v Polju, Škocijanu in Št. Juriju na Dolenjskem. Četrta orlovska godba se snuje v Radečah.

Vsled sklepa odborove seje je založila Zveza Orlov lastne kolke in diplome.

Dne 6. decembra pretečenega leta je odposlala Zveza Orlov okrožnice na vse odseke, v katerih jih pozivlja, da naj agitirajo za naše časopise.

Zveza Orlov bode v kratkem izdala poslovnik za podzveze in za vaditeljski zbor pa večbalknik.

Dne 10. septembra 1911 se je ustanovila podzveza za Štajersko v Petrovčah.

V zadnjih dveh mesecih so se vršile javne telovadbe skoro pri vseh okrožjih. Zveza Orlov se trudi, da bode mladeniški tabor in javna telovadba prihodnje leto kolikor mogoče dobro izpadla.

Govornik ostro obsodi koroško deželno vladu, ki prepoveduje Orlom nastopati na koroški slovenski zemlji v tistih uniformah, ki jih je odobrila vlada. (Burni protestni klici.) Storilo se bo vse, da si izvojujemo pravico! (Živahno odobravanje in ploskanje.) Predsednik Jarc: Ob razpustu Katoliškega političnega društva je dobila koroška deželna vlada dolg nos. Slovenski poslanci bomo storili vse, da tudi glede na preprovo uniform ne bo zrasla nemška prešernost v oblake. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

Dramatični odseki.

Poroča profesor Robida.

Poročevalec naglašaja potrebo, da se organizirajo dramatični odseki po naših izobraževalnih društvih. Slovenska Krščanska Socialna Zveza bo izkušala organizirati v vsakem društvu dramatični odsek.

Podpredsednik L. Smolnikar: »Priporočam, naj bi se prejkomogoče jeli ustanavljati po vseh izobraževalnih društvih dramatični odseki. Po deželi je veliko društev, ki imajo lepo, prikladno urejene odre. Z malimi stroški se odri po deželi tako izboljšavajo, da so nekateri naravnost vzorni. Dramatični odsek si mislim tako-le: Izvoli

se pet do šest oseb, ki prevzamejo dolžnost, da skrbijo za primeren repertoar, za primerne igre, da skrbijo za dobre režiserje in da preskrbijo in izobrazijo dobre igralce in igralke. Mi smo imeli sedaj v Ljubljani režiserski tečaj. Morebiti bo mogoče izvesti eno- ali dvadnevne režiserske tečaje po dekanijah okoliških. (Odobranje in ploskanje.)

Predsednik Jarc: Dozdeva se mi, da ne bomo imeli dovolj iger, primernih za naše odre. Klasične igre se mi za zdaj zde še pretežke za naše ljudstvo. Gospode bi opozoril na verske drame. Spominjam se še iz mladih let, s kakim veseljem sem pohajal k verskim dramam v Novem mestu, ki sta jih takrat prirejale umrli profesor Vrhovec in sedanji nižjeavstrijski deželni odbornik Sturm. Želim in priporočam, naj se dvigne tudi misel za našo dramo.

O Bogomili.

Poroča Vovko.

»Bogomila« ni nikakoli nova organizacija, marveč je osek katoliških slovenskih izobraževalnih društev, kakor n. pr. Orel. Za Bogomilo veljajo pravila izobraževalnega društva in popolnoma odvisna od glavnega društva, dasi ima svoj odbor, svojo predsednico. V odboru izobraževalnega društva ima Bogomila svojo zastopnico. Blagajna bodi skupna, lahko pa ima Bogomila tudi kaj malega v pokritje svojih stroškov. Potrebne so Bogomile, da nam ženstva ne vzamejo nasprotniki. Preokosrčni ne smemo biti pri izbiranju članice za Bogomilo. Osvoboditi moramo naše ženske iz duševne nesamostojnosti. Bogomila delaj na to, da se vzgoje ženske za dobre gospodinje. Izuriti morajo Bogomile svoje članice za misijonarke za našo domovino in svetlo stvar. Za narodnoobrambno delo, za krasno uspevaljo Jugoslovansko Strokovno Zvezo se bo moglo delavstvo rekrutirati v obliki avantgarde članic Bogomil. Bogomila imaj: pevski zbor, lastne odseke, tamburanje, predstave, knjižnice, časopise. Zanje naj se prireajo posebna predavanja. Poziva na delo za Bogomilo duhovščino in naše dobro misleče učitelje. S. K. S. Z. delaj na to, da naša društva zasnujejo čimnajtež ženskih odsekov Bogomil.

V imenu naših dobrih deklet, raztresenih po celi Sloveniji, v imenu dobre stvari Vas prosim: Zavzemimo se z vsemi silami za žensko organizacijo! Trud gotovo ne bo zastoj. Potem bo slovensko dekle še bolj in mi bomo upravičeno peli:

»Solnce deklet je
Slovensko dekle.«

(Živalno odobravanje in ploskanje.)

Zbirke naravoslovnih in kulturnih predmetov.

Poroča ravnatelj dr. Mantuani.

Poročevalec radi kratkega časa ni mogel podati tako obširnega poročila, kakor bi bili vsi želeli. Prav želeli bi, da poročevalec o velevažnem predmetu poda morebiti v »Društveniku« širšo razpravo. Priporočal je izobraževalnim društvom naravoslovne in zgodovinske zbirke. Sprejela se je na njegov predlog sledeča resolucija:

»Zvezina društva naj ustanove majhne krajevne, toda ne stalne zbirke naravoslovnih in kulturnih predmetov.«

Zveza pevskih zborov.

Poroča odbornik S. K. S. Z. in pevovalja »Ljubljanec«, g. c. kr. finančni koncipist Svetek.

Razposlale so se poizvedovalne pisme z 18 vprašanji. Odgovorom povzamemo, da je v Zvezi 162 pevskih zborov s približno 2500 gili. Kot živo potrebo se od vseh naglašajo izdaja nove pesmarice, dalje vsakoletni tečaji za izobražbo pevovodij, posredovalnica za pevske priredbe, programe, muzikalije itd. Z ozirom na to, da je liberalna zveza pevskih društev pod patronanco »Gl. Mat.« za temi našimi okolišnicami razposlala enake vprašalne pisme ter da skuša liberalna klika pod pretvezo nepristranosti in objektivnosti, opirajoč se na simpatije nekaterih naših somišljenikov do omenjenega glasbenega zavoda, dosledno izpodnašati tla našemu organizatoričnemu delu, se gosp. poročevalec vzdrži nadaljne izjave o prihodnjem delu v prid Zveze. Pripomni in poudarja, da v strokovnem oziru prav sam deluje v tem smislu in da ga ne ostraši očitno in prikrito nasprotovanje tudi od strani onih, od katerih bi bilo pričakovati, da bodo kot somišljeniki raje sodelovali v okviru S. K. S. Z., kot pa služili za štafazo in nakit liberalcem v Vegovih ulicah. Če se v doglednem času kljub vsej požrtvovalnosti ne bo doseglo, kar bi se lahko, tedaj ne bo preostajalo družega kot imenoma priti na dan z našimi talni-somišljeniki in

podpiratelji liberalcev. (Živalno pritrdjevanje in ploskanje.)

Dr. Krekov pozdrav skupščini S. K. S. Z.

Prvi podpredsednik Zveze prečita sledeči pismeni pozdrav dr. Kreka:

Vsem zborovalcem pozdrav. Prehlajen, ne morem na shod. Zato iz dalje par misli:

S. K. S. Z. v Ljubljani se v kratkem preosnuje. Načeloma je odbor že sklenil, da se v Ljubljani ustanovi posebno društvo. Potem bo Zveza samo centrala našemu izobraževalnemu društvu življenju. Za to gre, da ji res vdihnemo krepkega življenja. Vsako leto moramo imeti vsaj po en tedenski socialni kurz. Pisarna mora biti primerno uravnanja. Zelo prav bi bilo, ko bi mogli društveno življenje poživiti z letaki, ki naj bi važna vprašanja, kakor jih rodi dan, kratko in temeljito obravnavali. Ta reč bi bila nova, pa potrebna. Da jo moremo izpeljati, je treba centrali poznati zaupnike. Odbori povsod ne zadostujejo. Vsako društvo naj dobi za posamezne kraje svojega okrožja zaupnike, ki naj jih naznani svoji in glavni centrali. Ti zaupniki morajo izvrševati agitatorsko delo za predavanja, prireditve, veselice, pa tudi skrbeti, da se razširja dober tisk, zlasti da pridejo med ljudi letaki. Ti se seveda pečajo lahko tudi z dnevnimi političnimi vprašanji.

Glavna reč je pa finančna. Če skupščina prizna nujnost tega, kar nasvetujem, se mora poskrbeti tudi za sredstva, ki morajo sloneti na društvi, oziroma društveniki. Dokler ne dobi zavesti, da je treba močne centrale, v tem svojega izraza, da se zanjo tudi kaj žrtvuje, bo vse le od danes do jutri. Nasvetujem, naj se pri današnji skupščini izvoli poseben odbor za to vprašanje, ki naj bodo v njem zastopniki centrale, pokrajinskih društev in par moč, ki naj jih izmed delavnih članov na društvenem polju določi skupščina. Izbere naj se takoj poročevalec za to reč. Ko se poročilo izdela, naj se pošlje vsem odborovim članom. Potem se bo videlo, v koliko je potreben skupen dogovor.

Rad bi vedel, kako se po društvi prebira ali študira naša socialna literatura. Knjižničarji naj bi centrali javljali, kako je s to rečjo. Od skupščine bi rad vedel, ali se želi druga izdaja Socializma. V kratkem dovršim Zgodbe, potem se lahko lotim tega dela.

Svoj čas se je pri neki skupščini naše S. K. S. Z. vprašalo, kje bi se dohila snov za agrarno politiko. Svetoval sem edino knjigo, ki jo imamo v Avstriji v tem oziru: Dr. Schiff: Agrarpolitik. Nekaj izvodov se je res naročilo, a kolikor zasledujem predavanja in spise o kmečkem vprašanju, se mi zdi, da se je le malokdo res vglobil v to reč. Zato mislim, da bi bila potrebna agrarnopolitična knjiga v slovensčini, — material za lasten študij, pa tudi za predavanja in spise. Pozdravil bi vsak sklep v tem oziru.

Napredujemo; ravno zato pa tudi vemo, kje nam manjka. Živeli vsi, ki se tega zavedajo, živeli pa tembolj tisti, ki hočejo na delo, da se izpopolnimo. Bog blagoslovi naše delo! (Živalno ploskanje in klici: Živio dr. Krek!)

Nasveti dr. Kreka se sprejmejo in se dr. Krek naprosi, da spiše II. izdajo »Socializma« in drugo izdajo »Črni bukev kmečkega stanu«.

O »Slovenski Straži«.

Poroča jurist Jež.

Podajam poročilo o najmlajšem detetu S. K. S. Z., o »Slovenski Straži«. Na občnem zboru S. K. S. Z. leta 1909 v št. Jakobu v Rožu se je sklenilo, naj se deluje na to, da vsako izobraževalno društvo osnuje svoj narodnoobrambni odsek. V S. K. S. Z. pa se je sestavil odbor, ki naj bi določil, kako bi se narodnoobrambno delo centraliziralo. Ta odbor je prišel do sklepa, da naj se osnuje posebno društvo. — In lansko leto smo imeli 11. maja ustanovno zborovanje našega narodnoobrambnega društva, Slovenske Straže. Voditelj slovenskega ljudstva dr. Ivan Šusteršič je otvoril zborovanje in povdarjal, da je »Slovenska Straža« organizirano slovensko ljudstvo pri brambi svojih svetinj, svoje zemlje in jezika. »Slovenska Straža« je bila potrebna. Obmejni bratje potrebujejo dejanske pomoči. Potrebna pa je bila tudi zato, ker pri nas tudi v priprostem srcu kmečkega očeta in kmečke matere globoko gori ljubezen za to našo zemljo. Tudi priprosti človek je zahteval, da se mu dá priložnost, da duška svoji ljubezni in želji, da varje narod v nesreči in po svojih skromnih močeh prinese žrtev za boj bratov na meji. Če bi v srcu priprostega človeka ne bilo toliko globokega umevanja za narodno misel in tolike vroče požrtvovalne ljubezni, bi slovenska domovina ne videla lanskega 10. julija, zlatega dne v slovenski zgodovini. Kakor da se

je zbudila kralj Matjaževa vojska, je bil ta dan. 161 bataljonov slovenske narodne vojske smo postavili ta dan na narodno bojišče, ustanovilo se je 10. julija 161 podružnic »Slovenske Straže«. Lep narodni praznik je bil ta dan. Tako smo namah dobili svojo narodnoobrambno organizacijo in šli smo takoj na resno delo. Prva skrb nam je bila med ljudstvom buditi zanimanje za narodnoobrambno delo in poglobiti narodno vzgojo. V enem letu se je ustanovilo še 40 podružnic, tako da jih imamo danes 201, kar nas navdaja s ponosom, da je ni v Sloveniji organizacije, ki bi v enem letu imela tako silno organizatorično moč, da bi zbrala tako število v svojem okrilju. Število naših podružnic pa nam daje tudi zavest, da smo na pravem potu in oživlja v nas upanje, da bomo v doglednem času uresničili cilj »Slovenske Straže«: »V vsaki župniji bodi podružnica »Slovenske Straže«! Ta podružnica pa vzgajaj značajne, požrtvovalne Slovence! Značajno ljudstvo! To bo najboljši branilec domovine! In za ta cilj že dela na Kranjskem 109 podružnic, na Štajerskem 55, na Koroskem 15, na Goriškem 15, na Tržaškem 5, tudi Istra ima 2 podružnici. »Slovenska Straža« dela v sredini in na meji domovine. Doma vzgajati in zbirati, na meji buditi in pomagati! Kako pomagati obmejnemu bratom? Z izobrazbo, z vzgojo, z organizacijo, s kulturnim delom! Dobro vemo, da tolikih svot ne bomo zbrali kakor Nemci. V denarju ne moremo konkurirati, z denarjem pa tudi nečemo delati. Mi ne kupujemo duš z denarjem! Ta način Nemcem ni prinesel zaželjenega uspeha. Mi delamo s moralnimi, duševnimi sredstvi. Podpiramo samo skupine ljudstva, organizacijo, nikdar posameznika. Naj sledi nekaj števil. Natančno poročilo se poda na prvi veliki skupščini, ki se vrši 1. oktobra. Koliko dohodkov pa je imela »Slovenska Straža« prvo leto? Vsi dohodki znašajo do 30. junija 1911 58.503 K 31 vin. Stroški pa 18.690 K 27 vinarjev. Premoženje je znašalo 22.798 kron 41 vin. Podpora pa se je dosedaj izplačalo že 31.744 K 99 v. Za izobrazbo se je dalo 9926 K 18 v. Ustanovili smo 2 novi obmejni K. s. izobraževalni društvi. Za knjižnice 4206 K 18 v. Vzdržujemo 80 knjižnic, ki štejejo okrog 10.000 knjig in vse krasno delujejo. Za obmejne gledališke odre 1080 K. 329 obmejnih hiš smo preskrbeljevali s časopisjem 1663 K 62 v. Za šolstvo 10.864 K 47 vin. Imamo že prvo leto na Štajerskem otroška vrtca v Velenju in Sv. Križu pri Trstu. Za obmejno dijaštvo 2812 K 54 vin. Slovenski dijaški Dom v Celovcu. Za narodno gospodarstvo 527 K 50 v. Ustanovili smo 2 obmejni hranilnici in posojilnici in 1 živinorejsko zadružno. Za proučevanje narodnoobrambnega dela 210 K. Za obmejno delavstvo smo ustanovili 2 knjižnici in 1 strok. organizacijo, 210 K. Skrb za izseljenke je stala 810 K. Navajati bi imeli še veliko drobnega tihega dela, a naj bo to prihranjeno skupščini »Slovenske Straže«. Navedli bi lahko tudi dokaj uspehov. Toda posebno značaj našega dela nam nalaga devizo: Molčati in delati naprej!

Končamo. Uspehi se vidijo na meji. Obmejni Slovenci so se z velikim zupanjem oklenili »Slovenske Straže«. V enem letu smo spoznali tudi to, da je tudi z malo podporo veliko pomagano. Naj tudi v bodoče naš vinar zaleže toliko kakor tujcev goldinar!

To je poročilo o življenju najmlajšega deteta S. K. S. Z. In danes je prilika, da ji pokažemo svojo otroško vdanost in hvaležnost. Kajti brez S. K. S. Z. bi danes ne imeli »Slovenske Straže«, brez izobraževalnih društev ne toliko podružnic. To je njihovo delo in njihovi so uspehi »Slovenske Straže«.

In tako končamo svoje poročilo z željo, naj bo najmlajši otrok materi S. K. S. Z. ljub sestricam in bratom. Orlu, Bogomili in izobraževalnim društvom pa pri srcu kakor do zdaj! Naj skrbijo, da zraste in postane kmalu vse slovensko ljudstvo ena sama velika — »Slovenska Straža«! (Živalno odobravanje in ploskanje.)

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

Poroča dež. odbornik dr. Iv. Zajec.

Načelnik Jugoslovanske Strokovne Zveze dr. Zajec poda poročilo o delovanju Jugoslovanske Strokovne Zveze. Njegovo poročilo objavi doslovno »Naša Moč«. Na njegov predlog se sprejme sledeča resolucija:

1. Slov. kršč. soc. zveza se pozivlja, da naroči vsem svojim društvom, da ustanavljajo plačilnice in skupine po svojih družtvih.

2. Zlasti pa naj se polote organizacije kmečkih poslov, ker je S. K. S. Z. prepričana, da je J. S. Z. sposobna združiti kmečke posle strokovno in jih obvarovati tujih in kvarnih vplivov.

Končen govor.

Ker je s tem dnevni red izčrpan, zaključijo predsednik Jarc skupščino z željo, naj Bog blagoslovi izobraževalno delo S. K. S. Z.

Večerno slavlje.

Zvečer je bila krasno uspela otvoritvena predstava »Ljudskega odra«. Krasno »besedo« »Ljudskemu odru«, ki jo je izpregovoril ob njegovi otvoritvi Silvij Sardenko, objavimo radi pomankanja prostora jutri, kakor tudi oceno o predstavi. Včerajšen dan je bil lep dan slovenske krščanske ljudske izobrazbe.

Veliki draginjski Izgredi na Dunaju.

Posebno poročilo »Slovenec«.

Dunaj, 18. septembra.

Socialnodemokratska stranka v Avstriji potrebuje nemirov. Stranka na znotraj propada, njeni zastopniki v državnem zboru pa niso mogli izpolniti visokih obljub, ki so jih dali pred zadnjimi volitvami delavstvu. Tisti, za katere je šla socialna demokracija v boj na Dunaju, veleindustriji, so povzročili veliko draginjo. Socialna demokracija pa hoče zdaj krivdo na draginji naprtiti »agrarcem« in »klerikalizmu« in zato na neverjeten način hujska maso. Žalibog se ji je na Dunaju posrečilo večeraj povzročiti izgrede, ki so imeli popolnoma revolucionaren značaj. Socialnodemokratska stranka je povzročila, da so ljudje, ki jih ni draginja kot taka prignala do takih korakov, ampak predmetni temni elementi, katerim je vsaka prilika dobra, da izlijejo svoje sovraštvo do države, do avtoritete, do reda in mira večeraj na Dunaju na nezasičen način divjali. Državna oblast je, kolikor je pač bila pripravljena, najhujše ekscese preprečila in upati je, da se neredom napravi konec. Draginjski nemiri draginje ne bodo absolutno nič zmanjšali, ampak nasprotno le povečali.

Izgredi so se pa vršili tako-le:

Socialnodemokratska stranka je na Ringu med rotovžem in parlamentom priredila demonstracijo, koje posebnost se je že v tem kazala, da socialnodemokratska organizacija ni to pot preskrbel za reditelje. Število demonstrantov je bilo nekoliko manjše kakor pri znani demonstraciji za splošno in enako volilno pravico in pri prvi demonstraciji za draginjo in se ceni na 120—140.000 oseb, med njimi več tisoč žensk.

Ze v zgodnjih zjutranjih urah so se zbrali manifestanti po različnih okrajih in brez standard in drugih emblemov korakali proti rotovžu. Med maršom so množice vplele zoper agrarce in vlado. Vsa policija, kolikor je je bilo na razpolago, je bila postavljena ob Ringu in ob cestah, ki se vanj stekajo. Vrh tega pa je bila vsa dunajska garnizija strogo pripravljena. Poleg tega pa so bili vhodi v Herrengasse tako od Schottengasse kakor od dvornega gledišča po huzarjih in dragoncih zasledeni. Goste vrste policistov peš in na konjih so stale pred kavalerijskimi oddelki. Posebno skrb je oblast posvetila ogrskemu ministrstvu v Bankgasse, ki je bilo posebič po policiji in vojaštvu zastraženo, ravno tako vojno ministrstvo.

Shod pred rotovžem.

Shod se je vršil pred rotovžem. Moral se je ustaviti tramvajski promet. Od rampe rotovža so govorili in množico hujskati poslanci Seitz, Winarsky, Domes, Winter, Schuhmeier, Reumann, Skaret, Wutschl, David, Bretschneider, Pernstorfer, Silberer, Pölzer, Sigl in drugi. Vsi so zabavljali zoper agrarce, prav malo jih je pa govorilo zoper kar.ele.

Vzkliki množice.

Med govori je množica vzklikala »Živio Portugal!« — »Živela revolucija!« — »Angleško govoriti!« — Generalni štr. kl. — »Pasivna rezistencija!« itd. Več demonstrantov je dvignilo podobo, na kateri je bil naslikan na laterni viseč minister. Nek mlad demonstrant je zlezal na kandelaber in pritrdil zastavo z napisom: »Živela revolucija!« Veliko pozornost je vzbudilo, ko se je med demonstrante pomešalo 500 pošnih in brzojavnih uslužbencev v uniformah. Tudi kipe pred rotovžem je množica okrasila z različnimi zastavami z revolucionarnimi napisi.

Protj 11. uri je bil shod končan in množica se je pojoč različne pesmi vili na Ringu.

Ekscesi sodrge.

Dočim je velik del demonstrantov odšel proti domu, so drugi oddelki začeli na več krajih uprizarjati velike izgrede. Med neprestanimi fej-klici na

vlado in agrarce se je del množice obrnil proti dvornemu Ringu. Vrata pred zunanjim dvorom so se takoj zaprla. Naenkrat se raznese, gotovo namenoma, glas, da je nekdo iz okna poslopja upravnega sodišča na oglu Bellarije na demonstrante dvakrat ustrelil. Nato se med divjimi vzkliki množica obrne proti poslopju in je začne s kamni bombardirati. Šipe oken v parterju pobije sodrga s palicami, v nasproti ležečemu vrtu pred naravoslovskim in historičnim muzejem pobijajo ekscedenti kandelabre in mečejo kosce železa proti oknom zgornjih nadstropij upravnega sodišča. Sodrgra je odbila celo kose zidu. V tem tumultu pa so bile tudi bližnje trgovine zelo prizadete. Sodrgra je začela namreč očitno v namenu pleniti, pobijati šipe pri bližnjih restavracijah in trgovinah, hoteč vanje udreti. Pred kavarno Bellaria je množica med antimilitarističnimi vzkliki napadla častnika, ki se je bil pripeljal v avtomobilu in je moral v kavarno zbežati, koje šipe je sodrga pobila. Straža je bila nasproti ekscedentom brez moči.

Prizor pred justično palačo.

Množica je drla naprej proti justični palači, kjer je prišlo do jako razburjivega prizora. Ko je straža hotela sodrgo, ki je hotela v justično palačo udreti, potisniti nazaj, se je policijski kordon predrl. Straža je morala potegniti sablje in eden demonstrantov jo je dobil po glavi, da je močno krvavel. Več aretiranih je množica policijski iztrgala, tako da je bilo treba vsakega aretiraneza z eskorto odpeljati. Medtem pa je mob na zadnji strani palače pobil okna, ravnotako pri kavarni Lang in pri dvornih hlevih. Ker ni sodrga imela dovolj kamnov, je iz kavarn vzela

stole in z njimi poslopja obmetavala. Vo. aštvo.

Naposled je stopilo v akcijo vojaštvo. Eskadron ulancev je začel proti sodrgi prodirati in je bil s peklenskim vriščem sprejet. Sodrgra je vojske nesramno izživala in žalila. Na trgu med obema dvornima muzejema je bil postavljen eskadron huzarjev. Iz Bellarije je prodirala kompanija 32. pehotnega polka in kompanija Deutschmelstrov. Sodrgra je vojakom klicala: »Ali ste lačni?« — »Ali ste danes že dobili kaj jesti?« in podobno. Medtem je skušala policija trg okoli Bellarije izprazniti, kar se je okoli pol dveh popoldne tudi posrečilo. Sodrgra, ki je bila okna pri dvornih hlevih pobila, se je pa zopet zbrala. Policija pa jih je pregnala ter naposled razgnala tudi množico, ki je cel čas stala na rampi parlamenta in ondi kričala.

Nadaljni izgredi.

Nič manj turbulentne scene so se odigravale na takozvani Freiung. Ko je po končanem shodu velika množica pod vodstvom poslanca Winterja šla skozi Teinfaltstrasse čez Schottengasse, je našla vhode v Herrengasse po gostem kordonu policistov, za katerimi je stal oddelek dragoncev, zaprte. Množica je s preteče povzdignjenimi palicami in med fej-klici na vlado in agrarce šla naprej proti vojnomu ministrstvu, kjer je pa oddlek huzarjev cesto zapiral. Demonstranti so ironično klicali: Eljen! Vnovič so se preteče dvigale palice in kričalo: Fej! Trajalo je dolgo časa, da se je tu mir naredil.

Počil je glas, da je nekdo iz rotovža na množico vrgel čašo piva, kar je pa bilo zlagano. Takoj je sodrga okna, ki gledajo proti Bartenstein- in Landesgerichtsgasse, pobila. Tudi v okolišu rotovža so bila okna pobita. Ekscedenti, ki jih je policija pognala od justične palače, so se spravili na dvorna muzeja in tukaj pobili okna v suterenu, izdrli kandelabre in polomili ograjo.

Ko so pa ekscedente tudi tukaj stran pognali, so se zopet pred rotovžem zbrali. Bili so skoro sami fantalini. Prostor pred rotovžem policija ni mogla izlepa izprazniti, ker se je sodrga vedno umikala v park. Policija je sodrgo s konji nazaj poganjala, pri tem pa so konji večkrat padali.

Vo. aštvo in policija se je zelo prizanesljivo obnašala; sodrga je policijo obmetavala s kozarci in kamni in več stražnikov ranila. Veliko policistov se je vsled padca s konjev poškodovalo. Tu je policija 70 do 80 demonstrantov zaprla in jih izročila deželnemu sodišču zaradi zločina javnega nasilstva. Sodrgra je zlasti s pokalnimi žabicami plašila.

Divje ženske.

Zlasti so divjale ženske. Nosile so fantom in možem kamne, steklenice itd., jih podžigale in pred vojaki vpile: »Kar prebodite nas!«

Siloviti izgredi v O'takringu.

Napadi na šole in farovž.

Barikade.

Salva vo aštva — 1 ubit — 58 ranjenih.

Najbolj je sodrga divjala v Ottakringu. Tu so pobijali šipe pri javnih poslopjih in demolirali trgovine. Sodrgra se je ločila celo šol! Na ljudski šoli na oglu Hasnergasse in Hipplgasse so pobili šipe in razdrli ograjo. Sodrgra je obmetavala s kamni tudi farovž Altlerchenfeldske cerkve. Iz parkov so zdrli klopi in zgradili barikade. Ekscedenti so iz šol pometali klopi, šolske tiškovine, knjige, omare in jih pometali na cesto.

Oblast je nato dirigirala vse vojaštvo proti Ottakringu in posrečilo se je saj glavne ceste očistiti demonstrantov. Sodrgra je vojaštvo sprejela s kamenjem. Vojaštvo je prodiralo z kameni in več oseb ranilo. Pocesni boji so trajali cel dopoldne do večera. Demonstranti so se vedno zbirali in za barikadami zavarovali vojaštvo s kamenjem bombardirali. Kavaleri a je bila primorana sodrgo večkrat naskočiti. — Proti večeru je postal položaj še bolj nevaren, ker so se prikazali »Plattenbrüderja«. Ti elementi so hoteli v hiše udreti in pleniti, vsled česar so hišni oskrbniki hitro vsa vrata zaprli. Ker le niso demonstrantje odnehali in je začelo deloma iz njihovih vrst, deloma iz oken na policijo in vojaštvo kamnje padati, je končno bilo vojaštvo primorano na sodrgo oddati salvo. En demonstrant je bil z bajono om preboden, da je na licu mesta izdihnil, ranjenih pa je bilo 58 oseb, 4 zelo težko, vendar so tu vmes všteti tudi vojaki in policisti. Od policistov jih je več težko ranjenih. Aretiranih pa je bilo v Ottakringu 100 oseb.

Vlada izdala razglas in obetala preki sod.

V pozni noči je izdal magis'rat razglas, da se bo proti vsakršnim nadaljnjim demonstracijam z vso odločnostjo nastopilo in vse storilo, da se vsakršni nadaljnji eksces prepreči. Ako se bodo izgredi nadaljevali, se bo proglašil preki sod.

Dragin'a se vsled teh nečuvnih izgredov, pri katerih so se demolirale celo šole, gotovo ne bo zmanjšala. Karteli se ekscesov ne bodo prav nič ustrašili, suša vsled demonstracij ne bo ponehala, ampak pomoč proti draginji se da doseči le s pametnim delom v prid kmečkega stanu in z zakonom zoper kartelet. Vlada bo vsled teh barbarskih ekscesov le ojačena in posledice bo trpelo ljudstvo, voditelji - hujšakači pa se bodo poskrili!

Socialnodemokračsko vodstvo je izdalo razglas, da organizirani delavci ekscesov niso povzročili, marveč nedisiplinirani elementi. Stranka pozivlje delavce, naj gredo mirno zopet na delo.

K temu razglasu ni nič drugega pripomniti, kot to, da so ravno socialnodemokračski govorniki množico naščuvali. Nek socialnodemokračski draginjski govornik je zadnjič celo o laternah, na katerih bi se imeli pobesiti ministri, govoril. »Arbeiterzeitung« sama je o tem poročala. Potem ni čudno, če množice podivjajo.

Danes mir.

Dunaj, 18. septembra. Danes vlada povsod popoln mir. Delavstvo povsod dela.

Shod državnih uradnikov.

Osrednja organizacija državnih uradnikov je sklicala za večer shod v »Union«, da zavzame stališče do draginjskega vprašanja. Shod je bil precej dobro obiskan, navzočih nad 300 uradnikov iz Ljubljane in iz dežele. Vodil ga je višji davčni upravitelj Lilleg. Izjavil je, da shod nima drugega namena, kakor da izrazi uradništvo staro svojo zahtevo po službeni pragmatiki in časovnem avanzanju in se zavzame za izboljšanje gmotnega položaja uradništva, ki je, kakor je priznal notranji minister grof Wickenburg v pododseku, skrajno žalosten. Profesor Reiser je nato referiral o znanih zahtevah uradništva, pripisoval krivdo, da se nič ne zgodi, vladi in parlamentu in predlagal dvoje resolucij. Katerih ena izražala zgoraj označene zahteve, druga pa gre za tem, da se uvrsti Ljubljana v I. plačilni razred aktivitetnih doklad z ozirom na to, da je svoj čas prišla v II. razred kot deželno stolno mesto, kamor sedaj itak spada, ker znaša prebivalstvo nad 40.000 duš. Obe resoluciji ste bili soglasno sprejeti. Državni poslanec dr. Ravnihar je zavrnil očitjanje, kakor da bi bil parlament kriv, da se ni zgodilo nič za uradnike. Da parlament ni deloval, so krive marveč žalostne narodnostne razmere v Avstriji, nad katerimi se spodtakne vsako ministrstvo

in izrazil dvom, da bi bil Gautsch tisti, ki bo napravil red in mir. Kot poslanec ljubljanski in »edini pravi meščanski zastopnik« je izjavil, da se uradništvo takorekoč ponuja, da bo zastopal njihove koristi in to tembolj, ker tvori uradništvo jedro narodno - napredne stranke. Državni poslanec Jarc je izjavil, da ne dvomi, da se bo morala druga ljudska zbornica bržkone čimprej pečati z uradničkim vprašanjem, ker bo gotovo takoj zopet na vrsti draginjsko vprašanje. Ker so poslanci S. L. S. prepričani o veliki važnosti dobre uprave, bodo presojali to vprašanje s strogo objektivnega stališča, kar bo zanje tem lažje, ker niso navezani na uradništvo kot svoje volilce. Poleg gmotnega vprašanja bo pa treba sprožiti in rešiti vprašanje upravne reforme. O Avstriji velja žalibog reklo: »Der Zopf, der hängt ihm hinten«. Imamo preveč uradništva, zato pa je slabje plačano kakor n. pr. na Angleškem. Temu prevelikemu številu uradništva je pa vzrok naš okosteneli birokratizem, naša znana »Vielschreiberei«, ki se kaže najbolj v pretiravanju malenkosti. Najbolji dokaz zanjo je n. pr. dejstvo, da je severna železnica kot privatna družba izhajala izvrstno, podražljena pa samo povečuje deficit državnih železnic, ki znaša vsako leto nad 100 milijonov kron. Treba bi bilo tudi reduciranja števila mest pri centralnih uradih, kjer se je zgodilo, da se je za posameznega uradnika nalašč ustvaril poseben oddelek. S. L. S. bo presojala to vprašanje objektivno s stališča: Kdor dela in vrši svojo dolžnost, temu gre tudi njegova pravica! Izvajanja obeh državnih poslancev so bila sprejeta z živahnim odobravanjem, na kar je predsednik g. Lilleg shod zaključil.

Obrtno pospeševalni urad.

Slovesno zaključenje tečajev.

Komaj je minulo leto, odkar ima kranjska kronovina svoj obrtno-pospeševalni urad. Pozno se je rodil prepotreben zavod, a upamo, da dohiti, kar je bilo do sedaj zamujenega, v prospeh kranjskega obrtništva. Včeraj, nedeljo 17. t. mes. je bil za zavod slovesen dan; zaključili so se namreč trije poučni tečaji in otvorila razstava del in risb, ki so jih udeleženci tečajev izdelali.

Slavlje se je vršilo ob 10. uri dopoldne. Udeležili so se ga: od vlade gg. dvorni svetnik grof Chorinsky in okrajni glavar Praksmarer; dež. odbor je zastopal deželni odbornik g. dr. Ivan Zajec; mestno občino za odosnega vladnega svetnika g. Laschana, magistratni svetnik g. Šešek; trg. in obrtno zbornico pa gg. dr. Mur-nik in dr. Windischer. Slavlja so se udeležili tudi državni poslanec gosp. profesor Jarc, obrt. nadzornik Santruček in več gospodov ravnateljev mestnih ljudskih šol. Med navzočimi je bilo tudi veliko gospodov načelnikov obrtnih zadrug. Slavlja so se udeležili tudi vsi udeleženci in udeleženke tečajev in mnogo občinstva. Predsednik kuratorija obrtno - pospeševalnega urada g. Kregar, je pozdravil vse zgoraj imenovane zastopnike in občinstvo. Poudarjal je, da spada med naloge obrtno - pospeševalnega urada praktičen poduk za samostojne mojstre in tiste, ki mislijo samostojni postati. Brez vsakega hrupa smo otvorili tri tečaje. Da so se tečaji po načrtu izvršili, gre zasluga v prvi vrsti ravnatelju obrtno - pospeševalnega urada g. inženirju Remcu. Prvi tečaj, katerega smo otvorili je bil za krojačice, katerih se ga je udeležilo 43 gospa in gospodičen. Ker pa je bilo to število preveliko za uspešno poučevanje, se je moral tečaj ločiti v dva oddelka in sicer se je poučeval prvi oddelek dopoldne drugi pa popoldne. Drugi tečaj je bil otvoren za krojače, udeležencev je bilo 22. Tretji tečaj se je vršil za čevljarje, udeležencev je bilo 24 moških in ena ženska. Tečaj za krojačice je poučevala ga. Hubmajerjeva, tečaj za krojače g. Ložar, za poučevanje čevljarjskega tečaja pa je dobil učitelja obrtno-pospeševalni urad od centralnega urada na Dunaju, v osebi g. Lastovka. Temu učitelju je bil pridelen od obrtno - pospeševalnega urada, kot pomožni učitelj g. Majce.

K praktičnim tečajem se je priključilo tudi poučevanje v knjigovodstvu. Poučeval je učitelj slovenske trgovske šole g. Gogala. Predsednik je izrekel vsem učnim močem zahvalo za trud in vestno poučevanje.

Nadalje je predsednik izrekel tudi zahvalo sedanjemu upravitelju mestne občine, vladnemu svetniku g. Lachanu, za brezplačno dovolitev velike dvorane v Mestnem domu, kjer se je vršil krojaški tečaj in kjer je razstava izdelkov udeležencev tečajev; nada-

lje ravnatelju slovenske trgovske šole, g. Remcu, za brezplačno prepustitev prostorov v slovenski trgovski šoli, kjer se je vršil tečaj za krojačice in ravnatelju prve mestne deške šole g. Dimniku, za brezplačno dovolitev prostora v šoli, kjer se je vršil čevljarjski tečaj.

Predsednik se je tudi vsem udeležencem in udeleženkam zahvalil za redno obiskovanje tečajev in tečaje zaključil. Da pa tudi občinstvo vidi, kaj se je poučevalo in kaj se je praktično izdelovalo v tečajih, se je priredila razstava del, ki so se izgotovila v tečajih. Razstava bo otvorena do torka zvečer. Predsednik se je nato zahvalil vsem navzočim in prosil vsestranske podpore, kajti pospeševalni urad čakajo še velike naloge.

G. ravnatelj pospeševalnega urada Remc je nato govoril o potrebah in nalogah pospeševalnega urada.

Malega obrtnika se mora seznaniti z modernimi napravami in pripomočki, ki se rabijo pri izdeljavi, da se hitreje in ceneje dela. Delavske moči so danes drage, treba je torej misliti, kako je izdelati, da se stvar ne podraži, vendar pa lahko konkurira. Veliki kapital je dandanes organiziran in to napravi mali mož tudi lahko, ako se organizira in ako se seznani z najmodernejšimi pripomočki, ki se rabijo pri izdelovanju obrtnih izdelkov. G. ravnatelj se je tudi zahvalil vsem učnim močem in zagotovil, da bo pospeševalni urad storil vse, kar je v procvit in prospeh obrtnega stanu. Končno je naznanil, da se bodo, potem predno se zaključi slavlje, razdelila izpričevala udeležencem tečajev.

Načelnik krojaške zadruge g. Jelčnik, se je zahvalil imenom zadrug obrtno - pospeševalnemu uradu za naklonjenost.

Deželni odbornik g. dr. Ivan Zajec, je govoril in poudarjal, kako prodira veliki kapital. Tudi mali obrtnik treba da kaj stori. To pa je mogoče, ako se strokovno naobrazi in se seznani z najmodernejšimi tehničnimi pripomočki. Govornik poudarja nadalje, da bo deželni odbor kranjski podpiral obrtno - pospeševalni zavod, kolikor mogoče in kolikor razmere pripuščajo.

Načelnik čevljarjske zadruge gosp. Erjavc, se je zahvalil imenom čevljarjske zadruge. Imenom udeleženek tečaja za krojačice se je zahvalila gđ. Seljak, imenom čevljarjev gospod Breskvar in imenom krojačev gosp. Ravkar.

Nato so načelnik krojaške zadruge, ravnatelj in predsednik obrtno - pospeševalnega urada, razdelili udeležencem tečajev, od urada izdana izpričevala.

Predsednik pa je nato zaključil slavlje in otvoril razstavo. Navzoči so si potem ogledali razstavo. Vidijo se od vseh treh tečajev risbe, računanje o meri, vidi se pa tudi veliko izvršenih del, katere so udeleženke in udeleženci v tečajih napravili. Tako je pokazal obrtno - pospeševalni urad, da je nastopil pravo pot,

Vsi udeleženci so bili vidno veseli nad uspehi, katere so dosegli v tečajih. Obrtno - pospeševalni zavod, pa čaka še velika naloga, kajti prirediti bode moral še veliko takih tečajev za razne obrti. Začetek je storjen, zanimanje za tečaje je čimdalje večje in tudi uspehi tečajev se bodo kmalu pokazali.

Književnosti.

Jakoba Aleševca izbrani spisi.

Priredil Jos. Volc. Založila »Katoliška Bukvarna«.

I. zvezek: Kako sem se jaz likal. 1 del.

II. zvezek: Isto. 2. del.

III. zvezek: Isto. 3. del.

Cena 1 K 20, vezano 2 K za vsak posamezen del.

Ta povest slovenskega trpina je posejana z najboljšimi biseri pravega ljudskega humerja.

IV. in V. zvezek: »Ljubljanske slike, podoba ljubljanskega mesta pod drobnogledom«. Cena 1 K 80 vin., vezano 2 K 60 vin. »Katoliška Bukvarna« bo nadaljevala z izdajanjem Aleševčevih spisov in bodo sledili ponatisi iz »Brencljuna«, dalje »Ričet iz Zabjeka« itd., potem povesti: »Ne v Ameriko«, »Petelinov Janez«, »Iz sodnijskega življenja« itd.

Iz dnevnika mladega poredeža.

Ameriška humoreska. Priredil Janko Dolžan. Ljudske knjižnice 12. zvezek. Založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani. Cena 1 K 40 vin., vezano 2 K 30 v. Poleg Aleševčevih spisov je to zopet lepa knjiga dobro zadetega zdravega humerja. Ta šaljivi dnevnik, ki si ga je napisal poreden deček, kateremu dá vsaka stvar in vsak dogodek povod za novo burko, bo nudil bralcu prav lepe zabave.

Krajevnim šolskim svetom in šolskim vodstvom naznanjamo glede šolskih tiskovin in učil, da smo dobili letos tako ogromno mnogo naročil v tej stroki, da do sedaj ni bilo mogoče vseh sproti odpraviti in so se nekatera nekoliko zakasnela.

Ravnokar pa smo ukrenili potrebno ter pomnožili tozadevno osobje tako, da se bodo naročila na tiskovine in učila v bodoče kar najtočneje in brez vsake zamude izvrševala. — Katoli. Bukvarna v Ljubljani.

Dnevne novice.

Shod S. L. S. Včeraj se je vršil zjutraj ob 7. uri v Veliki Dolini javen shod, na katerem je govoril poslanec Gostinčar o političnih razmerah in o bodočih nalogah državnega zbora. Neki liberalen trgovec Dolinar je skrbel za humor s tem, da je prišel iz svojega stanovanja kričati, češ, da nima miru in zakaj se je govornik Gostinčar obrnil proti njegovi hiši. Za ta junaški čin je močič žel splošni smeh. Popoldne pa je bil shod v Cerkljah, na katerem sta govorila poslanca Hladnik in Gostinčar ter župnik Gnjecza iz Velike Doline. Shod je izrekel popolno zaupanje S. L. S. in poslancu Hladniku.

Okrajni šolski nadzornik nemških šol v kočevskem, novomeškem in ernomaljskem okraju, je postal Matija Primosch, voditelj kočevske dekliske šole.

G. Tribnik, suplent na gimnaziji v Celju, je dobil enako službo v Mariboru.

Poročila sta se g. Josip Skala, c. kr. deželno-bramovski nadporočnik v Pulju in gdč. Beti Starkova.

C. kr. okrajno glavarstvo v Koprivju je živinski semenj v Ribnici, dne 21. t. m. dovolilo za živino iz neokuženih krajev.

Za planinski dom na Vršiču bo preostalo od planinske veselice v Kranjski gori nad 450 kron, kar znači lep dohodek za to važno postojanko. Kako jo vedo ceniti domačini, so pokazali s tem, da so marljivima nabiralkama gdč. Hrovatovi in Tičarjevi prav drage volje dajali kronice in petakone za »slovensko koč« in za »našo hišo«, tako da se je nabralo čez 120 K še pred veselico. Ker so tudi Mojstranci po g. Hafnerju poslali zbirko 25 K, gospodične prodajalke in gospe blagajničarke marljivo gledale, da noben gost ni odšel brez spominka in šopka domov ter pevci in pevke skrbeli za živahnost in ker tudi gostje niso zaostajali v radodarnosti, zato je razumljiv uspeh veselice. Za novi dom se že stavi temelj in obdelava les. Naj se posreči odboru dobiti mnogo prijateljev in podpornikov, da bo stavba tudi denarno solidno stala na trdni podlagi.

Strahote ob zadnjih vojaških vajah na Hrvaškem? »Hrv. Pravo« z dne 15. t. m. poroča, da so se ob zadnjih vojaških vajah na Hrvaškem godile prave strahote. Višji da so postopali z moštvom nezasišano strogo in surovo. V Liki je vsled silne žeje in napora umrlo 43 moških, in sicer 20 od stoječe vojske in 23 domobrancev. Vsi so pokopani v Liki. Ob Drežniku v Liki pa je ponoči jezdilo po nevarnem potu četvero huzarjev, ki so vsi s konji vred strmoglavili v žrelo in umrli.

10letnico svojega obstanka praznuje letos dekliska Marijanska kongregacija v Novem mestu s cerkveno slavnostjo 1. oktobra.

Na brata streljal, ker ga je hotel odvrniti od pohajkovanja, je delomrzn Mate Perjavac v Reki. Vekoslav Perjavac, ki je skrben vinotrtič, je bil zadet v roko. Mate Perjavca so zaprli.

Ljubljanske novice.

Ij Cvetlični dan narodno - naprednega dijaštva. Od kompetentne strani slovenskega katoliškega narodnega dijaštva smo o tej prireditvi prejeli sledeče pojasnilo. Cvetlični dan je strogo liberalna prireditev. Prodaja cvetlic po ljubljanskih ulicah se vrši v korist »Radogoj«, ki je izključno liberalno-radikalno podporno društvo. Še-le večerna prireditev v Narodnem domu, ko bodo sami med seboj, je namenjena skupnim dijaškim podpornim društvom na Dunaju, v Gradcu in v Pragi. Naša sodba o tej prireditvi je sledeča: Aranzirji te prireditve so ravnali ali nekorektno ali zlobno, ko so določili izkupiček cvetlične razprodaje, kjer bodo apelirali na svoje, pa tudi gotovo na naše občinstvo, svojim strankarskim interesom dohodek večerne prireditve na čast narodno - naprednim damam pa skupnim društvom. Dokaz, da jim je več za liberalna podporna društva, nego za skupna društva. Naše občinstvo naj pa bi jih v tem podpiralo. Seveda.

Ij Rdeči terorizem. Pri mizarskem mojstru S. Praprotniku so stopili danes zjutraj pomočniki v stavko, zato ker ni hotel odpustiti nekega pomočnika, ki ni upisan v soc. demokratsko organizacijo. Ker ima Praprotnik ravno sedaj veliko nujnih mizarskih naročil, si ni mogel drugače pomagati, ako se je hotel obvarovati občutne škode, da je teroristom ustregel in obljubil pomočnika odpustiti. Soc. demokratski mizarji so nato zopet šli na delo.

Ij Ženski zbor »Ljubljane« ima danes prvo vajo, za katero se niso posebnababila razposlala. Začetek točno ob pol osmih.

Ij Občni zbor »Ljubljane« se vrši dne 7. oktobra t. l.

Ij Ljubljanska davčna administracija pred upravnim sodiščem obsojena. Nekak poseben vijak imajo pri davčni administraciji v Ljubljani, odkar službujeta tamkaj Kittag in Spindler. Bržčas bi ta dva gospoda rada na stroške davkoplačevalcev avanzirala. Radi tega je tudi samoobsebi umevno, da je pri ljubljanskih davkoplačevalcih privrela ogorčenost do viška. Predno je prišel komisar Spindler v Ljubljano, je služboval v Kamniku in je iztiskal tamkaj od davkoplačevalcev na neusmiljen način pretirane davke tako, da je bil ves Kamnik ogorčen. Sedaj, ko je prišel Spindler pred 2 leti v Ljubljano, pa nadaljuje tukaj svoje neslavno podjetje. Kakor drugim davkoplačevalcem, predpisala je davčna administracija lanskega leta tudi tukajšnjemu odvjetniku dr. Josipu Furlanu neverjetno visok dohodninski davek, češ, da zasluži na leto v svoji pisarni najmanj 60.000 K. Vsled pritožbe dr. Josipa Furlana na upravno sodišče se je tamkaj v javni razpravi dne 16. septembra t. l. dognalo, da je ljubljanska davčna administracija popolnoma svojevoljno in brez vsake podlage cenila ta dohodek dr. Josipa Furlana na 60.000 K, vsled česar je razsodbo ljubljanske davčne administracije glede te odmere razveljavilo. Skrajni čas bi že bil, da bi finančno ravnat. skrbelo za to, da se takemu samovoljnemu obdavčenju po svojih uradnikih napravi enkrat za vselej konec. Kajti pred upravno sodišče ne more vsak obrtnik. Pred upravnim sodiščem mora imeti pritožitelj zastopstvo odvjetnika in ne dobi nobenega povračila stroškov, če tudi zmagga. Kako pridejo torej ljubljanski davkoplačevalci do tega, da bi se morali radi početja Kittaga in Spindlerja na svoje stroške pritoževati na upravno sodišče? Taka davčna uradnika v penziji, ne pa na tako odgovornosti polno mesto! Sicer se pa premišljuje o tem, kako napraviti akcijo zoper uradnika, ki cenita dohodke »po zunanjem videzu življenja« čisto po svojem videzu!

Ij Društvo jugoslovanskih železniških uradnikov priredi za ljubljansko, zidanmoško in jeseniško podružnico, društveni shod, ki bo v torek, dne 19. septembra 1911 ob 8. uri zvečer v salonu hotela »Ilirija«, Kolodvorska ulica v Ljubljani. Dnevni red: Položaj železniškega uradništva. Ker bo shod vsled »kritičnega časa« zelo važen, se pričakuje od železniškega uradništva polne udeležbe. — Odbor.

Ij Football tekma Rapid (Gračani) kontra Ilirija je izpadla 2:2. Igralo se je živahno, dobro. Ljubljanci so od zadnje tekme s Hrvati napredovali, a bodo morali še bolj. Kombinacija še ni popolna.

Ij Prodaja konja. Oskrbovalna komisija pri 1. bataljonu c. kr. domobranskega pešpolka št. 27 naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da bo dne 30. septembra t. l., ob 10. uri dopoldne prodala enega eraričnega tovrnega konja za ježo na mestnem živinskem trgu v Ljubljani po dražbenem potu največ nudečemu proti plačilu prodajne cene v gotovini in po kolkovni lestvici III. odpadajoče pristojbine.

Ij S ceste. Sinoči sta se v neki gostilni na Vodovodni cesti sprla dva topničarja in neki mizar. Ko sta se vojaka mizarja hotela lotiti, je ta zbežal. Med begom je na polju padel v dva metra globoko jamo ter se pri padcu na desni nogi tako poškodoval, da ni mogel več vstati. Stražnik je nato poklical rešilni voz, s katerim so poškodovanca prepekljali v deželno bolnišnico.

Ij Umrli so v Ljubljani: Marijana Ramovš, mestna uboga, 84 let. — Cecilija Berdajs, žena nadpaznika prisilne delavnice, 58 let. — Melhijor Anton Stražisar, posestnik, 54 let. — Gabrijel Pust, sin ključavničarskega mojstra, 1inpol leta. — Uršula Rinki, mestna uboga, 89 let. — Viktor Blaž, sin železniškega uslužbenca, 5 mesecev.

: Naročaito „Slovenca“ :

Telefonska in brzojavna poročila.

VOLITEV ŽUZANA NA VRHNIKI.

Vrhnika, 18. septembra. Včeraj se je vršila na Vrhniki volitev župana in občinskih svetovalcev. Z velikim navdušenjem je bil izvoljen za župana g. Franc Tršar, dosedanji podžupan vrhniški. Od mladih nog je žrtvoval svoje moči za naša načela, od nekdaj je bil trn v peti liberalcem, vsikdar ljubljene našega ljudstva. Ohrani Bog ga mnoga leta v županski časti!

DRAGINJSKI IZGREDI NA DUNAJU.

(Najnovejša poročila.)

Dunaj, 18. septembra. Ekscesi, ki so se danes ponoči vršili v Ottakringu, so imeli značaj nezasišane podivjanoosti. Ekscedenti so demolirali dve ljudski šoli, pometali knjige, učila in klopi na cesto, iz klopi pa napravili barikade ter za njimi napadali oboroženo moč. Ekscedenti so prevrnili tudi tramvajske vagon in jih zažgali. Ekscedenti so metali na vojaško kamenje. Na nekem mestu sta vojaštvo in množica s posebno silo butnila skupaj, tako da je vojaštvo, oddelek infanterije, bilo primorano oddati salvo. Pri tem je bil en delavec ranjen v trebuh, v katerem je krogla obtičala, drugi je bil od strela lahko ranjen, nekdo drugi pa, 24-letni delavec Otto Frotzelberger je bil od bajoneta preboden, tako da je takoj izdihnil. Natančno število ranjenih seveda ni znano, dočim jih je korespondenčni urad dopoldne cenil na 58, jih sedaj nad 90, od druge strani se pa cenil število okroglo na 180. Med ranjenimi ekscedenti se nahajata tudi socialnodemokratska poslanca David in Forstner. Na glavi je ranjen tudi mladi praktikant Otmar Pogatschnigg. Ranjenih pa je tudi veliko policajev in vojakov. Policijski komisar Frömmel je bil ranjen na glavi; rano mu je prizadel likalnik, ki ga je nekdo vrgel nanj z okna. Škode vsled ubitih šip je okoli 20.000 K. Vojaštvo je ostalo do 11. ure ponoči v Ottakringu. Policijsko ravnateljstvo je izdalo razglas, da se morajo v Ottakringu zapreti vežna vrata ob osmih, gostilne in kavarne pa ob devetih zvečer. Policijsko ravnateljstvo obenem ponovno grozi s prekim sodom, ako bi se ekscesi ponovili. Cesar se je danes peljal v dvor mimo upravnega sodišča, koder je sodrga najhujše divjala, in si je razdejanja ogledoval ter se jako ogorčeno o tem izrazil. Potem je sprejel nadvojvodo prestolonaslednika Franca Ferdinanda, kateri mu je poročal o velikih vojaških vajah na Ogrskem. Ministrski predsednik baron Gautsch in minister za notranje zadeve Wickenburg sta si o ekscesih pustila danes popoldne obširno poročati. — Glede na razglas socialnodemokratskega vodstva se povdarja, da niso izključno takozvane plate mogle uprizoriti ekscesov, ker jih je za to veliko premalo, pač pa so se demonstracij udeležile večinoma od socialnodemokratskih govornikov pred rotovžem naščuvane množice. Današnji dan je mirno potekel in se sodi, da se ekscesi ne bodo ponovili, ker se je sodrga zbal napovedanih energičnih korakov oblasti.

DRUGE PODROBNOSTI O DUNAJSKIH IZGREDIH.

Dunaj, 18. septembra. Najširši krogi so ogorčeni nad soc. demokratskim vodstvom, ki je množico najprej naščevalo, zdaj pa pušča demonstrante na cedilu in jih zatajuje.

Dunaj, 18. septembra. V Ottakringu je sodrga najbolj divjala v Kaiser- in Thalia ulici, kjer je pobila šipe na trgovinah, izdrla kandelabre, da razsvetljava ni več funkcionirala in hotela zažgati več tramvajskih vagonov, tako da je morala stopiti v akcijo požarna bramba. Ekscedenti so našli podporo po nekaterih hišah, iz katerih so iz nerazsvetljenih stanovanj metali na vojaštvo najraznovrstnejše predmete. Številna ranjencev ni mogoče natančno dognati, ker so veliko ranjencev poskrili po hišah in ondoli položili v postelje; druge ranjence je pa rešilno društvo neprestano odpeljevalo v bolnišnice.

Dunaj, 18. septembra. Ob 1. uri ponoči je bilo okoli pol milijona ljudi zbranih pred dvorom. Po kratkem času se je ta množica v popolnem miru razšla. Privatne vesti pravijo, da je šest mrtvih, brčkone pa se to ne bo potrdilo.

IZGREDI V SEDANU.

Pariz, 18. septembra. V Sedanu so bili te dni veliki izgredi radi draginje. Delavci so povzročili 24urno stavko. Zvečer so bili spopadi s policijo. Ranjen je bil en policist.

NAPAD NA STOLIPINA.

Kijev, 18. septembra. Stolipinovo zdravstveno stanje se je nekoliko poslabšalo.

Kijev, 18. septembra. Napadalca Bagrova bo sodilo vojno sodišče 20. septembra.

Peterburg, 18. septembra. Zdravstveno stanje Stolypina se je zelo poslabšalo, ker je pristopilo vnetje trebušne mreže. Njegov položaj je jako resen.

REVOLUCIJA NA KITAJSKEM.

Pekin, 18. septembra. Del vojakov iz sečuanske province je prestopil k revolucionarjem. Vstaja se širi tudi v Tibet.

MAROČANSKA POGAJANJA.

Berolin, 18. septembra. »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« poroča, da je sporazumjenje med Nemci in Francozi gotovo, če bosta obe vladi imeli le nekoliko dobre volje.

Gospodarstvo.

(Dalje.)

Droži, njih ustroj, način življenja in delovanja.

Droži kot budilke vrenja so silno majhni živi tvori, ki so obdaro-vani z vsemi lastnostmi živih bitij in se torej rede in množe. Po svojem značaju so droži nizkoorganizovane rastlinice, ki jih je priletevati k pravih glivam in ker prebivajo predvsem in poglavito v sladkih tekočinah in sokovih, se imenujejo sladkorne glivice (Saccharomyces).

Ustroj drož je prav enostaven. Njih telo obstoja namreč iz ene same okrogle, podolgate, oziroma mehovite, večinoma pa jajaste stanice, ki jo imenujemo kvasno stanico. Ta stanica je izredno majhna, saj meri v premeru le $\frac{1}{1000}$ do $\frac{1}{100}$ milimetra. Prav kakor kurje jajce lupina, tako obdaja kvasno stanico propustna in prožna stanična kožica ali membrana. Vsebinsko stanica tvori zdaj bolj zdaj manj prozorna in sluznasta protoplazma imenovana tvarina. Protoplazma sestoji po vsej verjetnosti iz neke beljakovine slične snovi, v kateri se opazujejo skoraj vedno male, ostro obrobjene votlinice. Te votlinice ali vaknoli so izpolnjeni s staničnim sokom, v katerem so raztopljene rudninske soli in neorganske snovi, ki služijo za hranjenje, razmnoževanje in za ostalo življenjsko delovanje kvasnih stanic. Protoplazma pa je najvažnejši del kvasnih stanic, ker povzroča in vzdržuje vse življenjske pojave drož.

Prav tako enostaven, kakor njihov ustroj, je tudi način razmnožitve (razploditve) drož. Ta postopek se da prav lepo opazovati, ako se spravi kvasna stanica v kapljico kipele tekočine in se jo potem opazuje pod drobnogledom, pri približno 500-kratni povečavi. Prav kmalu je videti izpremembe na kvasni stanici. Te izpremembe obstojajo v tem, da dobi kvasna stanica na enem ali na večih mestih, večinoma pa na izbočenem kraju trebušast izrastek. Ta izrastek postaja čedalje večji, dokler ne doseže obliki in velikosti matične stanice ali matice. Na onem mestu, kjer se je prikazal izrastek, se stanica skupaj zategne tako, da na novo nastala mlada stanica ali mladica le še prav rahlo visi na matičnem telesu. Potreba je zdaj le neznatnega sunka, da se od matice loči mladica, ki se potem kot samostojni stvor dalje razvija in na čisto podoben način hrani in množi. Ta postopek imenujemo razmnožitev ali klitje kvasnih stanic. Ako sunki po klitju drož izostanejo, potem stvarjajo mladice z maticami najrazličnejše klitne vezi ali naselišča.

V normalnih razmerah se razmnožitev drož vrši le na omenjeni način. To pa ni edini način razmnoževanja drož, ker nas izkušnje in opazovanja uče, da se raznovrstne kvasne glivice pri neugodnih hranilnih in drugih življenjskih pogojih razplodujejo tudi s pomočjo trosov. Troši pa nastanejo le tedaj, ako živijo droži pri zadostni vlagi in zadostnem zračnem pritoku izven tekočin. V tem slučaju se vsebina kvasne stanice skrči ter se napravi v njej po več okroglih in zrnatih stvorov, katerih vsak se obda s krepko trosno kožico. Take tvore imenujemo trose in ti so napram vnanjim vplivom izredno trpežni. Ako zdaj nanese slučaj, da pride kvasna stanica s trosi v kipele tekočino, tedaj se trosi napno in se vsled tega stanična kožica ali membrana razpoči. Troši se s tem osvobodijo in začno kliti ter stvarjajo tako kvasne stanice prvotnih oblik. Stvarjanje trosov pa se ne vrši nikdar v moštu samem in ima zaradi tega ta oblika drož pri pridelovanju vina le toliko pomena, kolikor se stvarjajo trosi v vinogradnih tleh. Kot trosi prezimijo namreč droži naravnost izborna in jih potem zanese veter ali pa jih raznesejo žuželke (ose) na grozdje, ko zopet zori. Z grozdem pridejo končno te droži tudi v mošt, kjer začno in završijo kot budilke vrenja svoje delovanje.

(Dalje.)